

Krónika.

1. Emlékezzünk!

Mire ezek a sorok napvilágot látnak, már majd egy hónapja múlik el annak, hogy a magyar trikolor visszakerült a Kárpátok határbérceinek egy részére, visszakerült azon a részen, ahol a legmagyarabb folyó, a Tisza ered.

Bár nem ismerjük még teljesen a visszakerülő terület határvonalait, a hozzávetőleges számításokból megállapíthatjuk azt, hogy ez a terület a régi magyar erdőknek kb. 8—10%-át, a régi állami erdőbirtokoknak kb. 20%-át foglalja magában.

Olyan erdőterület, amelynek gazdasági teendőivel, felügyeletével, állami kezelésével a háborút közvetlenül megelőző időkben közel 200 állami és magánerdőtiszt foglalkozott. Olyan terület, ahol a szervezett, a rendszeres gazdálkodás, a házilag való termelés már több mint két évszázados multra tekinthetett vissza.

Olyan állami erdőbirtokok, ahol a magyar erdészethozsok sok multbeli nagysága (*Horváth Sándor, Tavy Gusztáv, Vadas Jenő, báró Feiliztsch Artur, Nagy Károly* stb.) töltötte az inaséveket.

Megilletődve gondolunk arra mi magunk, az öregek, hogy talán még módunkban lesz meglátni azokat a területeket, amelyekhez a 45—50 évvel ezelőtti ifjúság legszebb emlékei fűznek.

Hogy meglátjuk magasba szökve azoknak az erdőknek a zöld lombosorát, amiket közel egy fél évszázaddal ezelőtt magunk ültettünk s amelyeknek akkor alig 1—1½ araszos csemetéi ma már minden valószínűség szerint 20 m-es vagy ezen felüli magasságban zárják be Isten legszebb templomának, az erdőnek a boltozatát.

Hozzávetőleges számolgtás szerint 1—1.1 millió kat. holddal, tehát a Csonkaország erdőterületeinek mintegy 50%-ával gyarapodik a magyar erdők állománya.

Nem tudjuk mi volt a sorsuk ezeknek az erdőknek az idegen uralom alatt, de minden reménységünk meg van,

hogy az utolsó 20 esztendő nem rontotta el, nem tette tönkre a magyar erdészeti előző évszázados munkásságának az eredményeit.

Ha csak valamennyire is megmaradt az az irányzat, amit a magyar erdőgazdálkodás követett, akkor ezeknek a területeknek a visszajutása a belső ellátás tekintetében erős javulást jelent.

Mihelyst a normális közlekedési viszonyokat és a szabályos termelést be tudjuk állítani, teljes mértékben megszűnik a külföldről való tűzifabehozatal szükségessége.

Az ott még meglévő és állandóan fönnttartható bükk-szerfatermelés igénybevételével előreláthatólag mentesíteni tudjuk az államvasutakat a külföldről való talpfabehozattól, a lemez- és fűrészipart pedig a külföldi bükkörnkő-behozattal.

De számottevő változást jelentenek ezek a részek a magyar fenyőfa-ellátás szempontjából is.

200 és 300 ezer kat. hold között lesz valószínűleg az a fenyves-erdő, ami ezeken a részeken visszakerül és ennek több mint $\frac{2}{3}$ része az annakidején elsőrendűen kezelt, gondosan felújított kincstári birtokokra esik.

Az 1890-es évek elejére elkészült üzemtervek legnagyobb részben 120, kisebb részben 100 éves vágásfordulót írtak elő.

Megközelítette a 100 ezer kat. holdat azoknak a régi, elhanyagolt fiatalosoknak a területe, amelyeknek a rendbehozatalát, kiegészítését nemcsak az üzemterv írta elő, de a gyakorlat tényleg fogatosította is.

A frissen tarolt területek felújítása pedig olyan gondal történt, hogy a többi hegyvidéki erdőgazdaságok tisztikarát maga a miniszterium küldte ide a mesterséges felújítás tanulmányozására.

Lehetetlen ezekkel a területekkel kapcsolatosan vissza nem gondolni néhai *Tomcsányi Gusztávra*, akinek a 13 évi (1898—1911) erdőigazgatói működése ugrásszerűen vitte előre az ottani kincstári gazdálkodást minden vonatkozásban.

Az általa bevezetett rendszeres munkát híven folytatták az utódok is az összeomlásig.

Ha pedig a rendszer az idegen uralom alatt is megmaradt, akkor ma a fenyvesek hozadékának lényegesen nagyobbak kell lennie, mint abban az időben.

Az idősebb állományok hiánya, a régebbi időkből származó rontott erdők nagy kiterjedése miatt sok helyütt kellett a hozadékot mélyen a szabályos alá csökkenteni.

A régebbi idők akkor rendbehozott hézagos fiatalosai, a kifogástalan új erdősítések ma már sokszor 10.000 kat. holdra menő fiatal és középkorú állományt adnak s elég nagy lesz már azoknak a fiatalosoknak és középkorú állományoknak a kiterjedése is, amelyekben a régebbi gazdálkodás által kiszorított fenyő újból jelentős mértékben foglalt a szívós munka eredményeként helyet.

Többszázeges számokkal kell dolgoznunk, ha a helyes gazdálkodás mellett termelhető fenyőfamennyiséggel akarunk számolni.

A szükségletek jórészenek gondtalan fedezését, a külkereskedelmi mérleg sok milliós javulását jelentik ezek a számok.

Új munkaterületet, új kilátásokat, új feladatokat!
Aldassék érte a Magyarok Istene!

2. Egy sajnálatos esemény.

A „Vadászat-Halászat“ c. lap március 15. számában egy cikk jelent meg dr. Szádeczky-Kardoss Boldizsár tollából, „Új vadászati törvényt kérünk“ címmel.

Ide iktatjuk a cikk második bekezdését: „A napi és szaksajtó csaknem állandó kritika tárgyává teszi ezt a lehetetlen állapotot. Így legutóbb az „Erdészeti Lapok“ januári számában Roth Aladár egyetemi tanár értekezett igen alaposan az új vadászati törvényről s úgy hírlik, hogy az Országos Erdészeti Egyesületben máris készül egy új törvénytervezet. *Ez azonban — mondjuk ki őszintén — nem szakemberek, mert nem vadászok munkája lesz*“...

Őszintén megvalljuk, csodálkozva olvastuk ezt a fölényesen lekicsinylő kijelentést.

Az Országos Erdészeti Egyesület szempontjából nézve a dolgot, nekünk történelmi jogcímünk is van ahhoz, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozzunk.

Hiszen az első és második vadászati törvény alapjai azok a tervezetek és felterjesztések voltak, amelyeket a múlt század 60—80-as éveiben épen egyesületünk terjesztett fel az illetékes földművelésügyi miniszter úrhoz.

Véleményem szerint nem csökkentheti ezt a jogcímet az sem, hogy az egyesület tagjainak egy része az ország nagybirtokosaiból kerül ki, akik a híres nagyvadas magyarországi erdőknek legalább a felét mondhatják a magukénak.

A taglétszám másik része magában foglalja az ország majdnem minden erdőtisztjét, akiknek a kezelése és gondozása alatt áll nemcsak az erdő, de az ebben élő vadállomány is.

Mert talán lehet azért szakember és lehet vadász az is, akinek magának van nagy kiterjedésű nagyvadas és apróvadas birtoka, vagy aki kiképzése során köteles volt elméletileg is foglalkozni a vadászattal, mint tudománnyal, abból vizsgázni is s ezenfelül egész életén át hivatásszerűleg is köteles a vaddal és vadászattal, mint ilyennel foglalkozni.

Egyébként a kérdéses és talán nem eléggé megfontolt kijelentésre a mondanivalóinkat három pontban kívánjuk összefoglalni.

1. Soha még csak nem is állítottuk azt, hogy valaki iskolai kiképzés nélkül, vagy saját nagybirtok nélkül ne lehetne jó vadász; ép úgy tagadjuk azonban, hogy valaki ne lehetne szakember azért, mert a vadászatot saját birtokán is gyakorolhatja, vagy mert elméleti és gyakorlati kiképzésben is részesült.

2. Többször kijelentettük és ma is álljuk azt a kijelentésünket, hogy a mezei vadászat az erdei vadásztól teljesen elkülönítve is kezelhető s a magunk részéről ebbe csak ott és annyiban kívánunk beleszólni, amennyiben a tett intézkedések az erdei vadászatot is érintik; teljes mértékben fenntartjuk azonban azt az álláspontunkat, hogy az

erdei vadászat intézését az erdőgazdáltság ügyeinek intézésétől észszerűen elválasztani nem lehet és nem szabad.

3. A cikkíró Úr fölényesen elutasító megjegyzése ellenére ma is bízunk abban, hogy a magunk részrehajlatlan és komoly munkájával elő tudjuk segíteni az összes magyar vadászok annyira kívánatos egységes állásfoglalását.

3. Nézzünk előre!

Kissé talán szokatlannak látszik a cím, úgy érzem azonban, hogy aki nem sajnálja a néhány pernyi időt e sorok elolvasására, az igazat fog adni annak a véleménynek, hogy az előrenézésre igenis nagy szükségünk van.

Bennünket magyarokat azzal vádolnak, hogy fellobbanunk s ebben a fellobbanásban képesek vagyunk a legnagyobb erőfeszítésre is; mihelyest azonban az erősen kényszerítő körülmények csak kissé is megváltoznak, lelohad a lelkesedés és a munka abbamarad.

Az a bizonyos szalmaláng.

Nos, ennek a bizonyos szalmalángnak igen jó példája az Alföld-fásítás kérdése.

Már az 1600-as évek elején igen nagy probléma volt az Alföldön a fakérdés.

Elsősorban katonai szempontból, mert hiszen kő nem lévén, az erődítésekhez is elsősorban ezt az anyagot használták.

A nagyváradi basa már ebben az időben megengedi a debrecenieknek, hogy elmehessenek Szolnokig az erődítésekhez szükséges faanyagot beszerezni.

Debrecen és Szolnok még ma, a vasút és autó korában is, távolság, ha nagytömegű és aránylag kisebb értékű nyersanyag szállításáról van szó.

A hiány, a nehézség tehát megvolt már akkor.

Az 1700-as évek elején, a török végleges kiverése után, a bánáti és bácskai seregek tábornokai egymásután intézik a panaszos leveleket a bécsi kamarához, hogy sem az erődítések fenntartása, sem a vizeken és mocsarakon való

átjárók létesítése és karbantartása nem vihető keresztül, mert nincs fa.

Meg is indul a fásítás nagy gőzzel, de kevesebb eredménnyel, mert egynéhány év múlva már, amint a kissé békebb idők beállanak, magyarán mondva — a kutya sem törődik vele.

A mult század első negyedében *Vedres István*, Szeged város hites földmérője, indítja el újból a dolgot, amire vonatkozólag igen érdekes adatokat találhatunk *Kiss Ferenc* kartársunknak lapunk előző számában közreadott közleményében.

Ez az akció azonban nem terjedt Szeged város határára túl.

Valamivel később a „Legnagyobb Magyar“ karolja fel a gondolatot, sajnos, a foganatosításnál igen kevés eredménnyel.

A kiegyezés után a szakkörökben úgyszólván évről-évre felvetődik a gondolat, az eredmény azonban a deliblati homokpuszta befásításán kívül alig valami.

Az 1919—22. évek rendkívüli fahiánya ad a kérdésnek újabb fontosságot és az 1923. évi XIX. t.-c. (az Alföld-fásítási törvény) adja meg az akciónak az első erősebb lökést.

Nem a törvény rendelkezésein, nem a szakkörök jóakarátán és munkakészségén, hanem a pénzügyi köröknek ebben az irányban igen kevés előrelátást tanúsító viselkedésén mult csak, hogy az eredmény még ma sem az, ami lehetne és aminek lennie kellene.

Az 1928—29. évek miniszteri programja 15 évre évi másfél millió pengőt kívánt előirányozni, de ez az előirányzat 3 év alatt egyharmadára, 5 év alatt pedig alig egy nyolcadára esik vissza.

Újabb 1—2 esztendőre volt szükség, hogy az állami költségvetésben ismét 1 millió pengős hitelkeret szerepeljen erre a célra.

El kell ismernünk, hogy ezzel a hitelkerettel a földművelésügyi miniszterium erdészeti főosztálya igazán esodálatos és minden elismerésre méltó, szép eredményeket ért

el, de természetszerűleg csak annyit, amennyit ezzel a hitelösszeggel el lehetett érni.

És most, hogy Isten segítségével a megszállott területeknek egy része visszakerült az anyaországhoz, hogy a magyar erdők területe több mint 60%-kal megszaporodott: az az aggodalom gyötör, hogy *ez az igen szépen indult, igen szép sikereket felmutató munka megint zátonyra jut!*

Magyarán mondva, félek a szalmalángtól.

Egyre-másra jelennek meg mind a napi-, mind a szaksajtóban olyan cikkek, amelyek faellátásunk változott helyzetét világítják meg.

Próbáljunk tehát mi is számot vetni a változott helyzettel, mert hiszen úgy véljük, hogy valami jogcímünk erre nekünk, a magyar termelés képviselőinek is van.

Számolnunk kell nemcsak a termelési lehetőségekkel, de a megszaporodott fogyasztás igényeivel is.

Elsősorban meg kell állapítanunk azt, hogy a múlt és novemberében visszacapott felvidéki részek, a határoknak a nagyobb városok közelében történt elvágása következtében, még saját tűzifaszükségletüket is csak nehezen tudják fedezni.

Nagyon körültekintő intézkedésekre és nagy gondra lesz szükség, ha nem akarjuk, hogy az ő tüzelőanyag-igényük betudásával megszaporodó tűzifafogyasztásunk ne fokozza tovább az eddigi tűzifabehozatalt.

A tűzifával szemben részben fedezetlen ezeknek a területeknek a keményszerfaszükséglete is. Fenyőfáfogyasztásuk pedig hozzávetőleges számítással is legalább 10–14 százalékkal fokozza az eddigi fenyőanyag-behozatal mennyiségét.

Kétségtelen, hogy a Kárpátalja visszacsatolása a helyzetet jelentősen módosítja.

Hiszen ez a terület a békeidőben is jelentős felesleget termelt és bocsátott a távolabbi részek rendelkezésére.

Sőt az itt elterülő több mint 500.000 kat. hold kiterjedésű kinestári birtokokon igen konzervatív gazdálkodás folyt s a használatok még az igen magas vágásfordulók mellett várható szabályos hozadék mennyiségét sem érték el.

A területbeli megtakarításokkal kapcsolatosan a régi gazdálkodás hibáinak a kiküszöbölése is igen eredményesen haladt előre és nagy kiterjedésű rossz fiatalost és hibásan kezelt középkorú erdőt hozott rendbe az 1880—1920-ig terjedő 40 éves időszak.

Meg kell azonban állapítanunk azt is, hogy ebből a több, mint 500.000 kat. hold kincstári birtokból legfeljebb 400.000 kat. hold volt a tényleges üzemi erdő, mert legalább 140—160.000 kat. holdat foglaltak el a havasi legelők, a havas alatti véderdők, terméketlen területek, mezőgazdasági földek stb., amelyekről számottevő fahozadékot nem termelhetünk.

Ezzel szemben a jóval nagyobb kiterjedésű magán-erdőbirtokok hozzáférhető részein igen sok helyütt valóságos rablógazdálkodás folyt és az állami erdőfelügyelet minden igyekvése is csak aránylag kis hányadban tudta a bajoknak elejét venni, mert hiszen a régi erdőtörvény a tényleges beavatkozásra igen kevés módot adott.

Alig néhány magán-erdőbirtok volt, amelyiken nagyobb fakészletek halmozódtak föl, de ezek is majdnem mind csak olyan helyeken, ahol a nehéz terepviszonyok és a nagy távolság miatt a megközelítés majdnem lehetetlen volt, vagy a termelés nem járt volna pénzügyi haszonnal.

Ezért hangsúlyoztam az „Emlékezzünk“ című első fejezetben azt, hogy csak abban az esetben számíthatunk tűzifa- és bükkszerfa-szükségletünk teljes fedezésére, ha a gazdálkodás és a közlekedés lehetőségei megnyílnak.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy a békeidőben ezek a részek igen csekély mértékben vették ki részüket az Alföld és a főváros tűzifaellátásából.

Óriási készleteket dolgoztak fel az itt működő vegyigyárak alig néhány filléres tőár ellenében azért, mert a nehéz termelési viszonyok és a távoli szállítás miatt az itteni tűzifa nem bírta a versenyt a sokkal rövidebb úton befutó szatmár-, bihar- és aradmegyei tömegtermelésekkel.

Kétségtelen, hogy a vegyigyárak munkáját már csak a munkások foglalkoztatása miatt sem lehet beszüntetni, ezért jelentős beruházásokra, feltárási és egyéb berendez-

kedésekre lesz szükség, ha a tényleges felesleget az ellátásra szoruló vidékek ellátására akarjuk biztosítani.

Teljes mértékben áll ez a kemény szerfára is.

Ne felejtjük ugyanis el, hogy az egyik legjelentősebb cikknél, a talpfánál a visszakapott részek ellátása, a szükségleteknek 15—20%-kal való emelkedését jelenti.

Körülbelül ugyanezt mondhatjuk az erősebben iparosított felvidéki részek keményszerfa-igényeiről is.

A legjelentősebb változást a területek idekapcsolása fenyőfaellátásunk terén jelenti.

Számottevő fenyves-terület a kincstári birtokok máramarosi részein volt és a máramarosi magánbirtokokon.

A kincstári birtokoknak ezen a részén — az időközben átalakított lomberdőkből keletkezett fiatalosokat is figyelembe véve — sem merem 220.000 kat. holdnál többre becsülni a fenyőerdőt.

Ehhez jön még mintegy 60—80.000 kat. hold olyan magánerdő, amelyik eredetileg fenyves volt s amelyiken még ma is van bizonyos mennyiségű fenyő.

Régi jó békeidőkben az ezen a részen fekvő kincstári birtokok a helyi szükségleten felül 240—280.000 m³ fűrészelésre alkalmas fenyőszerfát bocsátottak évről-évre az alföldi fűrészek rendelkezésére, a magánerdőterületekről pedig további 60—80.000 m³ jutott erre a célra.

Amint már előbb említettem, ez a 300.000 m³ körül járó felesleg a kincstári erdőgazdaságokban nagyfokú takarékoság és készletgyűjtés mellett volt elérhető.

De alig lehetett még ebben az időben a középkorú és fiatalabb állományok gyérítésével is foglalkoznunk. Elsősorban azért, mert a közelebb fekvő részekben az ilyen állományok legtöbbszörre hiányosak voltak, másrészt pedig a távoli részekben a termelés maga ráfizetéssel járt.

Számolok ezzel szemben avval, hogy gazdasági viszonyainkra való tekintettel, a vágásfordulót az államerdészet is le fogja szállítani s a mai viszonyok mellett a gyérítési anyagot is gazdaságosan tudjuk majd kihozni.

Ebben az esetben számolhatunk azzal, hogy az álló-

mányok időközi feljavulását is figyelembevéve, a fölösleges mennyiség évi 500.000 m³-rel fog emelkedni.

Lássuk már most, mit lehet ennek a segítségével az eddigi fenyőanyag-behozatalunkból lekapcsolni.

Le lehet kapcsolni elsősorban azt a kb. 11.000 vasúti kocsirakomány gömbölyegfenyőfát, ami Csehszlovákiából jött be, mert hiszen ennek túlnyomó része amúgyis erről a vidékről került ki.

Sőt számolhatunk azzal, hogy a fűrészeltfa behozatali szükségletét is további 4—5000 kocsirakománynak megfelelő mennyiséggel fogja apasztani ez a faanyag.

Ebből a többletből azonban már legalább 2000 vagont kell számolnunk a visszakerült Felvidék szükségleteinek az ellátására s így legfeljebb 2—3000 kocsirakomány tényleges javulást jelent.

A megmaradó mintegy 100.000 m³ a vékonyfaválasztékokra esik.

Erre nézve azonban kétségtelenül meg tudom állapítani azt, hogy ha az erdők egy részét, különösen a közelebb fekvőket, egészen alacsony, 60 év körüli vágásfordulóra rendezik be, a vékonyabb anyagokban várható termelést igen jelentősen lehet fokozni, mert a 60 év körüli állományokból ezeken a részeken már a legtöbb helyütt minden aggodalom nélkül lehet kat. holdankint 200 m³ tiszta fára számítani s emellett az ezekről lekerülő luc-kéreg, mint cserzőanyag is számításba jöhet.

Hozzávetőleges számítással (a faszénbehozatalt is beleszámítva) kb. 25—26 millió pengőre becsülöm azt a javulást, ami megfelelő gazdasági berendezkedés esetén, a 2—3 esztendőttől kezdve, fabehozatali mérlegünknel várható.

Ha az utolsó esztendők egész alacsony fabehozatalától eltekintek, amelyeket jórésztben a gazdasági viszonyok leromlásának és a behozatali nehézségeknek tulajdoníthatunk, még mindig évi 40 millió pengő körül járó fabehozatalra lesz szükségünk.

Ha pedig gazdasági és ipari fellendüléssel számolunk, akkor ez a behozatal a másfélszeres mennyiséget is még fogja haladni.

Semmi okunk nincs tehát arra, hogy elbizakodva abbahagyjuk az erdőgazdaság javítására irányuló törekvésünket.

Mert hogy a felhasználás változása mit jelenthet a behozatali tételek változásában, arra nézve csak néhány, épen a fenyőfélékre vonatkozó adatot állítok szembe egymással az 1927. és 1938. évekről.

Gömbölyegfenyőfa-behozatalunk az 1927. évben 29.100 vasúti kocsirakományt tett ki, evvel szemben 1938-ban 15.764 vasúti kocsirakományt.

Bárdoltfa-behozatalunk 1927-ben 15.352 vasúti kocsirakomány, 1938-ban 6782 vasúti kocsirakomány.

Fűrészeltfenyőfa-behozatalunk 1927-ben 58.166 vasúti kocsirakomány, 1938-ban 20.089 vasúti kocsirakomány.

Pedig 1927-ben csak a Csonkaország területével számoltunk és a visszatért Felvidék szükségleteit figyelmen kívül hagyhattuk.

Melegen ajánljuk ezeket az adatokat a közgazdasággal foglalkozóknak a szíves figyelmébe, mert hiszen ezek bizonyítják azt, hogy a Felvidék egy részének a visszakерүlése egyáltalán nem mentesített még bennünket a faellátás gondjaitól.

Kérve kérünk ezért minden illetékes tényezőt, hogy az Alföld fásítására és meglévő erdeink javítására irányuló törekvés ne legyen szalmaláng!

Biró Zoltán,

*

Chronik. Von Z. Biró.

Verf. begrüsst die längersehnte Heimkehr des sog. Ruthenlandes zu Ungarn und schildert kurz die forstgeschichtliche Vergangenheit dieses Gebiets.

Der Ertrag der zurückgewonnenen Wälder dürfte zwar die bisherige Brennholzeinfuhr völlig ersetzen, an Nutzholz wird sich jedoch auch weiterhin ein bedeutender Mangel zeigen, den Verf. mit dem jährlichen Geldwert von etwa 40 Millionen Pengő beziffert. Die mit grossen Opfern begonnenen und erfolgreich fortgesetzten Aufforstungsarbeiten auf dem Tiefland (Alföld) dürfen also — auch im Interesse der Holzversorgung des Landes — nicht eingestellt werden.

Chronique, par Z. Biró.

L'Auteur examine au point de vue de la sylviculture l'importance du retour de la Ruthénie à la mère-patrie, et demande qu'on continue énergiquement le boisement de la Grande-Plaine, car les peuplements actuels ne suffisent toujours pas à couvrir les besoins en bois d'oeuvre de la Hongrie.

Chronicles. By Z. Biró.

The author discusses, from the standpoint of forestry, the importance of the return of so-called "Ruthenia" and demands energetic continuation of afforestation work on the Great Plain (Alföld), as Hungary's timber requirements cannot be supplied from its present woodlands.

Kárpátalja erdőkincse.

Írta: **Szent-Istvány Aladár.**

Az Erd. Lapok f. évi I. füzetében beszámoltam a bécsi döntés alapján visszacapott Felvidék erdőterületeiről. Ebben az ismertetésben kimutattam, hogy erdőállományunk gyarapodása nem hozott lényeges javulást az ország fakészletének és népességének egymáshoz való arányában. A fainség a régi maradt. A túlevelűek hiányából folyó nehézségek sem enyhültek.

Beszámolásomat ezekkel a szavakkal végeztem: „Gyökeresen csak az segíthetne a helyzeten, ha olyan, fában dús területeket is kapnánk vissza a Kárpátok vidékéről, amelyek az erdőnek a népességhez való arányát lényegesen megjavíthatnák“.

„Mindnyájan tudjuk, mely területek volnának erre kiválóan alkalmasak. Adja a Gondviselés, hogy azok az akadályok, melyek ebbeli szép reményeink megvalósulásának ma még útjában állnak, mennél előbb elháruljanak!“

És a Gondviselés meghallgatta tíz millió magyar kérését: visszaadta azóta Kárpátalját s a Magyar Koronának ezt az elveszett ékkövét visszaillesztette régi helyére.